

Organisationsreformer som ett-drags-schack

När man inte frågar vet varje präst och teolog vad en församling är, men när någon undrar blir svaret mer osäkert. Då beror det på vilket perspektiv man väljer. En församling kan beskrivas territoriellt, organisatoriskt, sociologiskt likaväl som teologiskt och bibliskt. Varje definition tenderar att sakna någon aspekt. Enklast är då att definiera församling utifrån dess minsta och normerande nämnare, utifrån kärnan, mer än utifrån periferin. Utifrån det omistliga mer än utifrån dess yttre organisatoriska ram.

För att en församling ska vara en församling i kristen mening måste den bestå av människor som samlas till den fullödiga mässan. Det krävs ett altare, ett ämbete och ett folk som kommer samman. Det krävs att Guds Ord läses och förkunnas och att sakramenten brukas. Det krävs att den lilla enheten, som den lokala församlingen är, synliggör den stora helheten – Kristi kyrka i världen. Vad en församling därutöver är måste främja dessa sine qua non.

Kristi kyrkas uppdrag förverkligas genom församlingarna. Församlingens kallelse är svindlande, ett uppdrag från Gud. Dess existens beror inte av samhällets uppmärksamhet utan av att den utgår från Guds vilja. Församlingen kallas ut ur världen för att tillbe Gud och kallas in i världen för att vara ett tecken på Guds närvaro. Det behöver vi påminna oss om för att inte modlösheten ska få utrymme i en allt mer tungrodd organisation som Svenska kyrkan.

Å ena sidan kommer den globala kyrkan till den lokala församlingen. Församlingen skapar inte ämbetet och äger varken Ordet eller sakramenten utan förvaltar dem lokalt. Det är vad man brukar kalla ämbetslinjen. Å andra sidan är församlingen den grundläggande enheten i den organisation som varje kyrkosamfund är. Utan självständiga och myndiga församlingar saknas den bas som bygger upp kyrkans helhet.

Då blir det bekymmersamt, när ett kyrkosamfund som Svenska kyrkan skapar en organisation vars struktur är motsatsen. Präster sänds inte längre av biskopen, som varken är deras »arbetsledare» eller uppdragsgivare utan tillsätts enbart av kyrkorådet. Inte heller är det, trots kyrkoordningens försäkran om motsatsen, församlingen som utgör basen för själva organisationen. Ledamöter till stiftsfullmäktige och kyrkomöte representerar inte främst den lokala församlingen utan den partigrupp som nominerat dem, då de väljs genom direkta val. Församlingen har inte ens rätt att själv välja ledamöterna till sitt eget församlingsråd, utan de utses av kyrkofullmäktige i det ofta mycket stora pastoratet.

Kyrkan framträder på tre nivåer, som Kristi världsvida kyrka, som stift och som församling. Övriga nivåer som nationell nivå och pastorat är hjälpstrukturer, vilka dock i vår kyrka blivit de styrande och dominerande. På nationell nivå framträder kyrkan alltmer som en koncern, vars varumärke ska kommuniceras även på lokal nivå. Samtidigt är många pastorat så stora att församlingarna näst intill försvinner eller inte finns annat än som distrikt eller lokala enheter. De är inte församlingar så som man normalt menar med ordet församling.

Trots att ännu inte två år har förflutit sedan genomförandet av den senaste organisationsreformen, tas frågan om församlingsrådets uppgifter upp i inte mindre än sex motioner till årets kyrkomöte. Motionerna berör sådant som oklarhet i beslutsrätt, uppgiftsfördelning och den stora olikheten mellan hur pastoraten valt att delegera beslut. En motion berör risken att församlingsråden uppfattas mer som samtalsgrupper än som beslutande organ, en annan visar

på att »otydligheten och tolkningen skapar förvirring och frustration bland ledamöter i församlingsråd, eftersom man upplever sig vald till ett otydligt styrelseuppdrag».

Om man läste strukturutredningen noga var de konsekvenser som motionerna visar på förutsägbara. Eftersom ingen konsekvensutredning gjordes påminner de beslut som fattades mest om ett ett-drags-schack. Man gör ett drag som förefaller djärvt och spännande utan att beakta vilka framtida drag och motdrag det resulterar i.

Andra exempel i årets motionsflod som visar på dessa efterhandslösningar är att man föreslår ytterligare utredning om begravningsväsendet eller behovet av en speciallösning för Göteborgs nio pastorat. Tidigare har även motioner om den prästerliga titulaturen behandlats liksom kontraktens förändrade funktion.

De nämnda motionerna är ett tecken på frustration. Om man lägger örat mot marken för att lyssna till gräsrotterna är inte bara oron över otydligheten i den nya organisationen påtaglig. Det finns också på många håll en växande uppgivenhet inför längre beslutsvägar, ökande konformitet, bristande hänsyn till lokala (läs: tidigare pastorats) traditioner och förutsättningar. Såväl bland anställda och förtroendevalda som bland frivilliga medarbetare märks detta.

Har det blivit bättre efter de senaste årens många omstruktureringar? Om detta lär de lärde tvista. Kanske, kanske inte. Men ett tecken på att det finns stora brister är de många motionerna liksom det stora antalet debattartiklar, inlägg på bloggar eller bara diskussioner bland personal och förtroendevalda. Eller för att säga det på ett annat sätt: Var Svenska kyrkan, hennes präster och personal, förtroendevalda och aktiva medlemmar, lika upptagna av det organisatoriska för låt oss säga trettio år sedan som idag? Riskerar hennes kallelsemedvetande, hennes gudstjänstgemenskaper, hennes närvaro genom myndiga församlingar i varje avkrok såväl som i storstäderna att mista någonting av sin inspiration och stabilitet?

Det brådskar med att rätta till misstagen från den senaste omorganisationen. Församlingarna som gudstjänstgemenskaper och lokala storheter måste återfå sin identitet och ges en ökad självständighet. De måste äga egen och full beslutsrätt i avgörande frågor som tillsättning av församlingsherdar, annan personal och utformandet av gudstjänstlivet. Beslutsvägarna måste kortas och förenklas i de stora pastoraten, och nuvarande valsysteem behöver förändras så att direkta val till den mest lokala nivån, församlingarna, genomförs.

Det brådskar innan frimodigheten i församlingarna går förlorad, innan den organisatoriska tröjan blir så trång att många riskerar att kvävas i den, innan tyngden av den hierarkiska överbyggnad och maktkoncentration som idag finns i de stora pastoraten krossar initiativkraft, arbetsglädje och inspiration.